

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 300/04-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval prijatú sťažnosť Márie Savkovej, bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Márie Savkovej na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prierahov.

3. Márii Savkovej p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť Márii Savkovej trovy konania vo výške 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet advokáta JUDr. J. Č., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. septembra 2004 doručená sťažnosť Márie Savkovej (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 300/04–14 zo 6. októbra 2004 prijal sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 26. októbra 2004 okrem iného uviedol, že:

„predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný už s ohľadom na jeho predmet a nutnosť vykonať rozsiahle dokazovanie pri potrebe zabezpečenia procesných podmienok pre konanie vo veci vzhľadom na vysoký počet účastníkov daného konania.

- chronológia procesných úkonov:

- žaloba spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia bola podaná dňa 11. 2. 1997.*
- dňa 12. 2. 1997 bol žalobný návrh zaslaný žalovaným na vyjadrenie v lehote 3 dní.*
- dňa 27. 2. 1997 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, ktorým bol návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý.*
- dňa 7. 3. 1997 bolo vyššie uvedené uznesenie odoslané účastníkom konania; právoplatnosť nadobudlo 1. 4. 1997.*
- dňa 8. 4. 1997 bol určený termín pojednávania na 9. 6. 1997; na uvedenom pojednávaní bolo navrhnuté pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane žalovaných a pojednávanie bolo odročené na neurčito.*
- dňa 16. 6. 1997 bol žalobca urgovaný na predloženie dvoch rovnopisov žaloby a presné označenie žalovaného v 4. rade.*
- dňa 13. 3. 1998 bol žalobca opäť vyzývaný na oznámenie adres žalovaných v 3. a 4. rade.*
- dňa 10. 7. 1998 bolo vydané uznesenie o pripustení do konania žalovaných v 3. až 5. rade.*
- 5. 8. 1998 bol určený termín pojednávania na 5. 11. 1998. Na uvedenom pojednávaní súd pripustil vstup do konania žalovaným v 6. až 62 rade. Pojednávanie bolo odročené na 18. 3. 1999.*
- dňa 8. 2. 1999 bolo pojednávanie, určené na 18. 3. 1999, preročené na 8. 3. 1999 a tiež bolo vypracované uznesenie o pripustení účastníkov do konania na strane žalovaných v 6. až 53. rade.*
- na pojednávaní, konanom dňa 8. 3. 1999, bol vyhlásený rozsudok.*
- proti rozsudku podal odvolanie žalobca dňa 28. 4. 1999 a toto bolo dňa 12. 5. 1999 doručované na vyjadrenie žalovaným.*

- *dňa 14. 6. 1999 podal žalobca návrh proti dvom žalovaným na vydanie predbežného opatrenia, o ktorom konajúca sudkyňa rozhodla dňa 13. 7. 1999. Aj proti tomuto uzneseniu podal žalobca dňa 3. 8. 1999 odvolanie.*
  - *v dôsledku podaných odvolaní bol spis dňa 18. 10. 1999 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, odkiaľ bol vrátený tunajšiemu súdu dňa 4. 5. 2001 s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok zrušený a v rozsahu zrušenia vec vrátená na ďalšie konanie.*
  - *dňa 4. 3. 2002 bol daný pokyn pre doručenie rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach účastníkom konania a zároveň bola vypracovaná výzva pre žalobcu v zmysle zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Košiciach.*
  - *dňa 10. 5. 2002 bolo doručené podanie žalobcu, ktoré bolo 30. 7. 2002 doručované žalovaným.*
  - *dňa 10. 3. 2003 bol určený termín pojednávania na deň 9. 4. 2003; uvedené pojednávanie bolo z dôvodu práceneschopnosti konajúcej sudkyne odročené na neurčito.*
  - *dňa 3. 11. 2003 JUDr. V. K., ktorá vo veci konala, nastúpila na materskú dovolenku, preto boli všetky nevybavené veci z jej súdneho oddelenia prevedené do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. J. M., ktorá dňa 21. 10. 2004 dala pokyn pre zisťovanie adries trvalých pobytov tých účastníkov, u ktorých predchádzajúce doručovania boli bez pozitívneho výsledku.*
- keďže podľa správy poštového doručovateľa zo zásielok, nachádzajúcich sa v spise, niektorí žalovaní zomreli, po overení tohto údaja Registrom obyvateľov v Banskej Bystrici je pravdepodobné, že bude existovať dôvod na prerušenie konania podľa § 107 Občianskeho súdneho poriadku.*
- zo spisu neboli zistené prietahy spôsobené sťažovateľkou.*
- vzhľadom na vyššie uvedené chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné pripustiť, že v danom konaní k určitým prietahom došlo.*
- posúdenie zbytočnosti vzniknutých prietahov ponechávam na zváženie ústavnému súdu; z môjho pohľadu by bolo možné prietahy považovať za zbytočné len v tom prípade, ak by na tunajšom súde boli vytvorené také podmienky, ktoré by sudcom umožňovali aspoň pri*

vynaložení maximálního úsilia, ktoré od nich možno požadovať, konať a rozhodovať vo všetkých pridelených veciach plynulo.“

Obdobné procesné úkony, ktoré označil predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu.

Navyše, ústavný súd zistil, že žalobca 30. júna 1997 doručil okresnému súdu rozšírenie žalobného návrhu o žalovaných v 3. až 5. rade a 29. septembra 1998 rozšírenie žalobného návrhu o žalovaných v 6. až 53. rade.

Okresný súd uznesenie, ktorým rozhodol o pripustení vstupu žalovaných v 6. až 53. rade do konania, vypracoval 8. februára 1999 a sťažovateľka je v ňom označená ako žalovaná v 28. rade.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 29 C 34/97 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“, a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 29 C 34/97.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému

rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Pri posudzovaní otázky, či v konaní okresného súdu pod sp. zn. 29 C 34/97 došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 29 C 34/97 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd sa čiastočne stotožňuje s názorom okresného súdu, že predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný s poukazom na *„nutnosť vykonať rozsiahle dokazovanie pri potrebe zabezpečenia procesných podmienok pre konanie vo veci vzhľadom na vysoký počet účastníkov daného konania“*. Aj keď z právneho hľadiska spor „o určenie vlastníctva“ tvorí súčasť štandardnej rozhodovacej agendy okresných súdov, z faktického hľadiska je potrebné akceptovať, že na náročnosť konania vplývali od februára 1999 veľký počet žalovaných (pôvodne 53), ako aj ich zmeny, ku ktorým došlo v dôsledku úmrtia niektorých žalovaných v priebehu konania. Táto skutočnosť vyžadovala od okresného súdu, aby počas konania upresňoval ich okruh a zisťoval stav dedičských konaní, čo objektívne mohlo ovplyvňovať dĺžku konania. Žiadna skutková náročnosť však podľa názoru ústavného súdu nemôže ospravedlniť doterajšiu celkovú dĺžku tohto konania.

Na dĺžku konania mali vplyv aj právne úkony žalobcu počas konania, ktorý aktívne využíval procesné práva podľa Občianskeho súdneho poriadku (odvolanie proti rozhodnutiu o zamietnutí návrhu na vydanie predbežného opatrenia, odvolanie proti rozsudku okresného súdu, ktorým bola jeho žaloba zamietnutá, a návrh na vylúčenie zákonnej sudkyne).

V dôsledku týchto právnych úkonov žalobcu došlo k priet'ahom v konaní (keď o opravných prostriedkoch odporcov dvakrát rozhodoval krajský súd), ktoré nemožno pripísať na vrub okresného súdu.

2. Čo sa týka správania s'ťažovateľky ako účastníčky súdneho konania, zo spisu vyplýva, že sa stala žalovanou v 28. rade vo februári 1999. Ústavný súd konštatuje, že správanie s'ťažovateľky od tohto dátumu žiadnym právne významným spôsobom neprispelo k zbytočným priet'ahom vo veci.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či nedošlo k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní sp. zn. 29 C 34/97, bol postup okresného súdu.

Činnosť okresného súdu ústavný súd hodnotil iba od obdobia, keď sa s'ťažovateľka stala účastníčkou konania.

Podľa názoru ústavného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v činnosti okresného súdu od 4. mája 2001, keď okresný súd mal doručovať uznesenie krajského súdu dotknutým účastníkom konania, pričom tak urobil až 4. marca 2002, keď súčasne vyzval žalobcu na vykonanie úkonov v zmysle zrušujúceho uznesenia krajského súdu (nečinnosť v trvaní 10 mesiacov). Okresný súd bol ďalej nečinný od 9. apríla 2003, keď odročil pojednávanie na neurčito, do 21. októbra 2004, keď zisťoval pobyt žalovaných (nečinnosť viac ako 18 mesiacov). Ústavný súd tiež konštatuje, že nezistil žiadne prekážky, ktoré by bránili tomu, aby procesné úkony okresného súdu nemohli byť vykonané skôr, a to aj vzhľadom na dovtedajší priebeh konania.

Činnosť okresného súdu bola tiež neefektívna a nesústredená. Aj keď okresný súd dvakrát rozhodol o návrhu žalobcu na vydanie predbežného opatrenia a raz rozhodol vo veci samej, nemožno prehliadnuť skutočnosť, že pri odstraňovaní nedostatkov žalobného návrhu (petitu) nepostupoval dôsledne podľa § 43 ods. 1 a § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, v dôsledku čoho bolo jeho rozhodnutie uznesením krajského súdu sp. zn. 13 Co 364/99 z 19. februára 2001 zrušené.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v tom, že „nemá vytvorené také podmienky, ktoré by sudcom umožňovali aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia, ktoré od nich možno požadovať, konať a rozhodovať vo všetkých veciach plynulo“, ústavný súd neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Pretrvávajúci vysoký nápad vecí a v tejto súvislosti nedostatok sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali alebo znižovali zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov.

Vychádzajúc z uvedeného a konštatujúc, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 došlo k zbytočným prietahom v konaní, ústavný súd vyslovil, že týmto došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

1. V nadväznosti na svoje rozhodnutie o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v súlade s § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 29 C 34/97 konal bez zbytočných prietahov.

2. Keďže ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

3. Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho považoval za potrebné rozhodnúť aj o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala o primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk. Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajší priebeh konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 29 C 34/97, ktorý vykazoval znaky zbytočných prietáhov v konaní, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu rozhodol, že sumu 20 000 Sk možno považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. Č.

Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania vo výške 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) z dôvodu trov jej právneho zastúpenia. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi úhradu za dva úkony právnej služby (prípravu a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti), každý v hodnote 4 534 Sk (základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk), podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Ďalej ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľky aj dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 136 Sk v zmysle § 19 citovanej vyhlášky.

Nárok na úhradu tretieho úkonu právnej služby uplatnený právnym zástupcom sťažovateľky (podanie z 28. októbra 2004) ústavný súd nepriznal, pretože tento spočíval iba v doplnení náležitostí písomného podania (sťažnosti) na základe výzvy ústavného súdu (právny zástupca v ňom oznámil, že netrvá na konaní ústneho pojednávania v predmetnej veci, upravil petit sťažnosti, ktorým žiadal o vyššiu úhradu trov právneho zastúpenia, a znovu zaujal stanovisko k vyjadreniam okresného súdu k podanej sťažnosti sťažovateľky na zbytočné priet'ahy v konaní).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2004